
Vergaderjaar 2022–2023

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

EM

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 september 2022

Hierbij bied ik u aan het verslag van de Raad Algemene Zaken van 20 september 2022.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra

VERSLAG VAN DE RAAD ALGEMENE ZAKEN VAN 20 SEPTEMBER 2022

Inleiding

Op dinsdag 20 september jl. vond in Brussel een Raad Algemene Zaken (RAZ) plaats. Op de agenda van de Raad stonden de volgende onderwerpen: prioriteiten van het Tsjechisch voorzitterschap, het Wetgevend Programma van de Europese Commissie, inclusief het Strategisch prognoseverslag en de toelichting op de *Letter of Intent*, de geannoteerde agenda van de Europese Raad (ER) van 20 en 21 oktober 2022, de jaarlijkse rechtsstaatsdialoog, EU-VK relaties en de Conferentie over de Toekomst van Europa. De Minister van Buitenlandse Zaken was verhinderd voor deze RAZ vanwege zijn deelname aan de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York. De Nederlandse Permanent Vertegenwoordiger bij de EU vertegenwoordigde Nederland tijdens deze Raad.

1. Prioriteiten Tsjechisch voorzitterschap

Het Tsjechisch voorzitterschap heeft tijdens de RAZ kort bij haar prioriteiten onder het motto *rethink, rebuild, repower* stilgestaan. De vijf hoofdprioriteiten van het Tsjechisch Voorzitterschap zijn het beheersen van de vluchtelingencrisis en de wederopbouw van Oekraïne, energieveiligheid, versterkingen van de Europese defensiecapaciteiten en cyberveiligheid, strategische veerkracht van de Europese economie, en de veerkracht van democratische instellingen.

2. Wetgevend programma Europese Commissie

De Europese Commissie gaf toelichting op het strategisch prognoseverslag 2022¹ en de letter of intent² van Commissievoorzitter Von der Leyen aan Voorzitter van het Europees Parlement Metsola en voorzitter van de Raad Minister-President Fiala van Tsjechië. Deze brief bevat een opsomming van wetgevende voorstellen voor 2023 en werd aansluitend aan het uitspreken van de Staat van de Unie op 14 september jl. verstuurd. Tijdens de bespreking benoemden de lidstaten wat voor hen belangrijke beleidsdoelen en wetgevingsinitiatieven zijn. De voorstellen in het kader van de Green Deal en het digitale domein werden in dat kader veelvuldig genoemd, net als de voorstellen gericht op meer strategische autonomie en de voorstellen inzake de energiemarkt. Het kabinet hecht aan het versterken van de weerbaarheid van de EU door het versnellen van de groene en digitale transitie, het versterken van de interne markt en het verminderen van risicovolle strategische afhankelijkheden. In dit kader moeten ook veiligheid en migratie centraal staan. De Commissie kondigde aan dat 2023 het «*European Year of Skills*» wordt. Het voorzitterschap zal bovengenoemde bespreking van de wetgevende voorstellen voor 2023 samenvatten in zijn brief aan de Commissie, die zal dienen als inbreng van de Raad in het werkprogramma van de Commissie voor 2023.

3. Bespreking geannoteerde agenda³ Europese Raad van 20-21 oktober 2022 Oekraïne

De Raad heeft ter voorbereiding op de ER stilgestaan bij de Russische oorlog tegen Oekraïne. Veel lidstaten benadrukten het belang van het

¹ Strategisch prognoseverslag 2022 | Europese Commissie (europa.eu).

² SOTEU_2022_Letter_of_Intent_EN_0.pdf (europa.eu).

³ Inzichtelijk via Delegates Portal nummer 11949/22.

versterken van de steun aan Oekraïne, zowel macro-financiële steun, militaire steun en de mogelijkheden voor nieuwe sancties. Daarnaast vroegen verschillende lidstaten aandacht voor een tijdige start met het op gestructureerde wijze vormgeven van de wederopbouw van Oekraïne. Nederland heeft de bestaande inzet uitgedragen die zich richt op enerzijds zo stevig mogelijke maatregelen tegen Rusland en anderzijds op zoveel mogelijk steun aan Oekraïne.

Energie

Op het gebied van energie houdt de Commissie, in aanvulling van wat de lidstaten bij de bespreking van de letter of intent naar voren brachten, vast aan twee elementen: primair ligt het tijdens de State of the Union-toespraak voorgestelde crisismaatregelenpakket ter besluitvorming voor tijdens de Energieraad van 30 september. De appreciatie⁴ hiervan kwam uw Kamer reeds toe. Additionele voorstellen die zien op hervormingen in de elektriciteitsmarkt volgen begin 2023.

Externe betrekkingen

De Raad besprak de EU-relaties met Azië, die in oktober op de agenda van de Europese Raad staan. Op de agenda van de ER zal de voorbereiding van de eerste gezamenlijke EU-ASEAN Top staan, op 14 december aanstaande. Het kabinet staat positief tegenover deze gezamenlijke Top, die past bij de Europese ambitie om de samenwerking met strategische partners, waaronder ASEAN, te versterken en verdiepen. Ook zal de ER spreken over de EU-China relatie. Het kabinet verwelkomt een discussie tijdens de ER in oktober en zal uw Kamer via de geannoteerde agenda informeren over de Nederlandse inzet.

4. Jaarlijkse rechtsstaatsdialoog: horizontale discussie

Voor de derde maal sprak de Raad tijdens zijn jaarlijkse rechtsstatelikhedensdialoog over de situatie van de rechtsstaat in de lidstaten en de Unie aan de hand van het Commissierapport dat op 13 juli jl. gepubliceerd werd.⁵ In haar inleiding gaf de Commissie een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen op de vier aandachtsgebieden van het rapport: het justitieel stelsel, het anti-corruptiekader, mediapluriformiteit, en overige zaken die verband houden met *checks and balances*. Verschillende lidstaten, waaronder Nederland, verwelkomden het feit dat de Commissie dit jaar voor het eerst concrete aanbevelingen voor verbetering van de rechtstaat aan de lidstaten doet. De Commissie gaf tevens toelichting op haar voorstel van 18 september jl. voor een uitvoeringsbesluit aan de Raad voor het opleggen van maatregelen aan Hongarije onder de MFK-Rechtsstaatverordening. Uw Kamer ontvangt op korte termijn een appreciatie van het Commissievoorstel.

De meeste lidstaten, waaronder Nederland, steunden het Commissierapport en verwelkomden de aanbevelingen. Twee lidstaten waren kritisch over het rapport, onder andere over de door de Commissie gehanteerde methodologie en verweten de Commissie partijdig te handelen. Ook betoogde een lidstaat dat de aanbevelingen buiten de kaders van het rechtsstaatrappport vielen. Nederland noemde als *best practice* het opstellen van een kabinetsappreciatie en verzending daarvan aan het parlement ten behoeve van de rechtsstaatsdialoog op nationaal niveau. Nederland verwelkomde het voorstel voor een uitvoeringsbesluit aan de Raad voor het opleggen van maatregelen aan Hongarije onder de

⁴ Kamerstuk 2022Z17327.

⁵ EUR-Lex – 52022DC0500 – EN – EUR-Lex (europa.eu).

MFK-Rechtsstaatverordening en pleitte voor een tijdige en inhoudelijk bespreking van het voorstel in raadsverband.

5. Relaties EU-VK

De Raad besprak de relatie tussen de EU en het VK, en de implementatie van het Protocol Ierland/Noord-Ierland door het VK (hierna: Protocol) sinds het aantreden van de nieuwe Britse regering. Vanwege het recente overlijden van Queen Elisabeth II en de nationale rouwperiode in het VK zijn er voor aanvang van de Raad nog geen politieke contacten geweest tussen de nieuwe Britse regering en de Europese Commissie. VicePresident Sefčovič benadrukte dat de Commissie bereid blijft om de gesprekken met het VK over de implementatie van het Protocol voort te zetten en sprak daarbij de hoop uit dat de nieuwe Britse regering hier bereidheid toe zal tonen, om zo ook de bredere relatie tussen de EU en het VK te verbeteren.

De Commissie onderstreepte dat de mogelijkheden om gezamenlijke oplossingen te vinden binnen de kaders van het Protocol nog niet zijn uitgeput, maar dat dit tevens maximale inspanning en politieke wil van de Britse regering vergt.

VicePresident Sefčovič sprak de verwachting uit dat het momenteel niet aannemelijk is dat de nieuwe Britse regering de parlementaire behandeling van de *Northern Ireland Protocol Bill* zal stopzetten. Daarom zal de Commissie de zeven lopende inbreukprocedures ook voortzetten. Het VK heeft op 15 september jl. middels een korte procesmatige brief gereageerd op drie inbreukprocedures waarvan de reactietermijn diezelfde dag afliep. De Commissie bestudeert deze reactie momenteel nader. Sefčovič benadrukte dat de voorbereidingen voor alle scenario's worden voortgezet, in nauwe samenspraak met de Raad. De leden van de Raad, inclusief Nederland, zijn eensgezind in hun steun voor de aanpak van de Commissie.

6. Conferentie voor de Toekomst van Europa

Het Tsjechisch voorzitterschap lichtte twee documenten toe. Het eerste document betrof een samenvatting van de antwoorden op de eerder verstuurde questionnaire. In dit synthese rapport werden de posities van lidstaten opgesomd inzake verdragswijziging, het gebruik van passarelleclausules – het overgaan van unanimiteitsbesluitvorming naar gekwalificeerde meerderheidsbesluitvorming (QMV) zonder verdragswijziging – en burgerbetrokkenheid naar aanleiding van de Conferentie.⁶ Het kabinet heeft op de questionnaire gereageerd conform de positie die eerder met uw Kamer is gedeeld.⁷

Het Tsjechisch voorzitterschap blikte tevens terug op de uitkomsten van de Conferentie over de Toekomst van Europa. Ter opvolging van de uitkomsten heeft het voorzitterschap een tweede document opgesteld waarin een aantal aanbevelingen uiteengezet wordt die de Raad autonoom door zou kunnen voeren.⁸ Onder de lidstaten was er brede steun voor de verdere bespreking van dit document maar ook overeenstemming dat er meer tijd nodig is om het document nader te bestuderen.

De Europese Commissie verwees naar het belang van de opvolging van de uitkomsten van de Conferentie. Net als het kabinet, verwelkomden de lidstaten de initiatieven van de Europese Commissie als gevolg van de Conferentie.

⁶ Inzichtelijk via Delegates Portal nummer 12277/22.

⁷ Kamerstukken II, 8 juli 2022, 35 982, nr. 5.

⁸ Inzichtelijk via Delegates Portal nummer 12279/22.

Het krachtenveld omtrent de discussie over verdragswijziging verdeelde zich in drie groepen lidstaten. Een deel van de lidstaten is geen voorstander van verdragswijziging. Andere lidstaten sluiten een conventie niet uit maar twijfelen over de opportuniteit gezien de geopolitieke ontwikkelingen op het Europese continent. Tenslotte bieden andere lidstaten een opening voor een conventie. Nederland gaf zoals bekend aan open te staan voor een verdragswijzigingen mits dit in het Nederlands en Europees belang is.

Naast de verdeeldheid omtrent verdragswijziging, toonden lidstaten ook uiteenlopende posities over het gebruik van de passerelleclausules en de toepassing van QMV op verschillende beleidsterreinen. Lidstaten zijn daarentegen betrekkelijk eensgezind omtrent de wens en noodzaak van het zorgvuldig en diepgaand bespreken van bovengenoemde problematiek, inclusief de constatering dat de huidige verdragen nog ruimte bieden voor verbetering van het functioneren van de Unie.